

**BIURO
RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH**

Warszawa, 01-09-2021 r.

**Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich
Stanisław Trociuk**

II.510.925.2021.PZ

**Pan
Marek Chibowski
p.o. Głównego Inspektora Ochrony Środowiska
ul. Bitwy Warszawskiej 1920 r. 3
02-362 Warszawa
Email: sekretariatdp@gios.gov.pl
a.skoczen@gios.gov.pl**

Szanowny Panie Inspektorze,

w związku z przesłaną w dniu 12 sierpnia 2021 roku drogą elektroniczną informacją o projekcie ustawy o zmianie niektórych ustaw w celu przeciwdziałania przestępczości środowiskowej oznaczonym UD258, znajdującym się na stronie Rządowego Centrum Legislacji, w imieniu Rzecznika Praw Obywatelskich przedkładam uprzejmie poniższe uwagi do projektu.

Mając na uwadze materię projektu, pragnę w pierwszej kolejności przypomnieć wystąpienie generalne Rzecznika Praw Obywatelskich do Ministra Sprawiedliwości z dnia 20 stycznia 2020 roku dotyczące problemów interpretacyjnych związanych ze znamionami przestępstw przeciwko środowisku opisanych w Rozdziale XXII Kodeksu karnego¹ (kopia w załączeniu). W ocenie Rzecznika Praw Obywatelskich ustalenie tego, czy doszło do zniszczenia w świecie roślinnym lub zwierzęcym w znacznych rozmiarach w rozumieniu

¹ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1444 z późn. zm.; dalej: Kodeks karny albo k.k.).

art. 181 § 1 k.k. czy też spowodowania istotnej szkody w rozumieniu art. 181 § 2 i 3 k.k. wymaga przyjęcia określonego miernika oceny, a Kodeks karny nie zawiera definicji legalnych pojęć „zniszczenia w znacznych rozmiarach” czy „istotnej szkody” w kontekście negatywnego wpływu zachowania sprawcy na świat roślinny lub zwierzęcy. Ustawodawca nie posłużył się w tym przypadku ani definicją równoważną, ani kontekstową, ani też nie wyliczył przykładów. W tym względzie wskazać należy, że Trybunał Konstytucyjny stoi na stanowisku, iż stanowienie przepisów niejasnych i wieloznacznych jest naruszeniem Konstytucji² ze względu na sprzeczność z zasadą państwa prawnego wyrażoną w art. 2 Konstytucji oraz zasadą określania ograniczeń w zakresie korzystania z konstytucyjnych wolności i praw. Można zatem unormowaniu z art. 181 § 1, 2 i 3 k.k. postawić zarzut naruszenia zasady *nullum poena sine lege stricta* leżącej u podstaw opisanej powyżej konstytucyjnej zasady państwa prawnego z art. 2 Konstytucji. Po pierwsze jest to unormowanie współkształtujące dyspozycję normy sankcjonowanej (kształtującej zakres czynów uznawanych przez porządek prawny za bezprawne i karalne), a przez to jest to przepis skierowany do obywatela. Adresat normy często nie będzie jednak w stanie *a priori* ocenić, czy jego zachowanie jest przestępstwem. Po drugie, warstwa leksykalna przepisu może uniemożliwiać organom ścigania oraz sądom jego prawidłowe stosowanie oraz przyczynić się do znacznych rozbieżności w orzecznictwie.

Analiza orzecznictwa dotyczącego odpowiedzialności karnej z art. 181 § 1 k.k. wskazuje, że sam rozmiar szkody, pojmowany chociażby jako liczba wyciętych drzew, bywa różnie rozumiany w kontekście zakwalifikowania danego czynu jako przestępstwo. Wydaje się zatem, że ciężar problemu nie leży jedynie w zagrożeniu karnym przyjętym w art. 181 § 1, 2 i 3 k.k., ale tak dalece abstrakcyjnym opisanu zakresu zachowań i ich następstw mieszczących się w rzeczonych typach czynów zabronionych, że mieszczą się w nich zarówno szkody poczynione w przyrodzie o charakterze odwracalnym w czasie, jak i nieodwracalnym. Prawidłową reakcją na taki stan rzeczy powinna być konkretyzacja znamion typów czynów, którą można osiągnąć poprzez wprowadzenie definicji legalnych znamion „zniszczenia w znacznych rozmiarach” czy „istotnej szkody” w kontekście negatywnego wpływu zachowania sprawcy na świat roślinny lub zwierzęcy czy choćby

² Wyroki TK: z dnia 3 listopada 2004 r., sygn. K 18/03, z 21 marca 2001 r., sygn. K 24/00; z dnia 30 października 2001 r., sygn. K 33/00 oraz z dnia 22 maja 2002 r., sygn. K 6/02.

wpisania w znamiona typów przykładowych zachowań je realizujących posługując się w tym celu katalogiem otwartym, który tworzy się poprzez użycie zwrotu „w szczególności” (por. art. 16 § 1 k.k., art. 17 § 1 k.k., art. 18 § 3 k.k., art. 124 § 1 k.k., art. 239 § 1 k.k., art. 301 § 3 k.k., art. 303 § 1 k.k., art. 363 § 1 k.k.).

W ocenie Rzecznika Praw Obywatelskich, to brak zrozumienia istoty typów czynów zabronionych opisanych w Rozdziale XXII Kodeksu karnego, wynikający z nazbyt abstrakcyjnego ich opisanie przez ustawodawcę jest powodem nieskutecznego działania w zakresie zwalczania przestępczości środowiskowej. Samo podniesienie ustawowego zagrożenia może potencjalnie przynieść odwrotny skutek od zamierzonego i spowodować jeszcze mniej skazań za przestępstwa ujęte w Rozdziale XXII Kodeksu karnego niż dotychczas, gdyż organy stosujące prawo, w tym sądy, będą jeszcze bardziej restryktywnie podchodzić do wykładni znamion „zniszczenia w znacznych rozmiarach” czy „istotnej szkody” w kontekście negatywnego wpływu zachowania sprawcy na świat roślinny lub zwierzęcy. Pogląd wyrażony na początku uzasadnienia projektu, iż obecne sankcje karne są niewystarczające, w związku z tym należy dokonać zmiany przepisów, jak wynika z treści projektu, poprzez ich zaostrenie, jest tylko w pewnym stopniu trafny. Samo zwiększenie sankcji karnych za poszczególne typy czynów zabronionych prawdopodobnie nie przyniesie zamierzonych przez projektodawcę rezultatów.

W tym celu niezbędna jest konkretyzacja znamion typów czynów zabronionych ujętych w Rozdziale XXII Kodeksu karnego, która ułatwi zrozumienie ich istoty przez organy stosujące prawo, w tym przede wszystkim sądy, oraz ewentualnie dalsza ich dywersyfikacja, poprzez wprowadzenie typów kwalifikowanych i uprzywilejowanych, obok typów podstawowych.

W zakresie projektowanych zmian legislacyjnych zwrócić należy uwagę, że w nowym brzmieniu art. 47 § 2 k.k. użyto czasownika „orzeka” oraz zmianie ulec ma wysokość nawiązki z podstawowej orzekanej do 100 000 złotych (czyli od 1 złotego), której wysokość wynika z art. 48 k.k., na nawiązkę w wysokości od 10 000 złotych do 10 000 000 złotych. Wskazane rozwiązanie stoi w pewnej sprzeczności z twierdzeniem projektodawcy, że reakcja karna powinna odpowiadać stopniowi społecznej szkodliwości czynu i zawinienia, gdyż rezygnuje się z możliwości odstąpienia przez sąd od orzeczenia nawiązki

tam, gdzie ze względu na niski stopień społecznej szkodliwości czynu lub na niski stopień zawinienia jej orzeczenie jawi się jako zbyt dolegliwe dla sprawcy, a jednocześnie znacznie podnosi się minimalną wysokość nawiązki. Wydaje się, że właściwsze byłoby poprzestanie na jednym z tych dwóch elementów: albo wprowadzenie dolnego progu oraz zachowanie dotychczasowego *statusu quo* w zakresie fakultatywnego charakteru nawiązki albo w przypadku decyzji o obligatoryjności orzeczenia nawiązki, pozostawienie jej minimalnej wysokości na obecnym poziomie. Nazbyt wysoki dolny próg wysokości nawiązki oraz jej obligatoryjny charakter mogą mieć ten skutek, że sądy będą stosować w większym stopniu instytucję warunkowego umorzenia postępowania, która pozwoli im nie orzec nawiązki. Stąd zaprojektowane zmiany w art. 47 § 2 k.k. z praktycznego punktu widzenia mogą doprowadzić do zmniejszenia liczby orzekanych nawiązek.

Zwrócić należy uwagę, że jest pewną tradycją legislacyjną, iż ustawowe zagrożenia za występki w Kodeksie karnym kształtują się w ten w ten sposób, że sprawca podlega:

- 1/ grzywnie albo karze ograniczenia wolności (np. art. 216 § 1 k.k.);
- 2/ grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku (np. art. 217 § 1 k.k.);
- 3/ grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2 (np. art. 190 § 1 k.k.);
- 4/ grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 3 (np. art. 218 § 3 k.k.);
- 5/ karze pozbawienia wolności do lat 3 (np. art. 191 § 1 k.k.);
- 6/ karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5 (np. art. 189 § 1 k.k.);
- 7/ karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8 (np. art. 190a § 1 k.k.);
- 8/ karze pozbawienia wolności od roku do lat 10 (np. 279 § 1 k.k.);
- 9/ karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12 (np. art. 280 § 1 k.k.).

Wskazane dotychczasowe rozwiązanie nie jest bez znaczenia przede wszystkim dla wykładni art. 60 § 6 k.k. normującego instytucję nadzwyczajnego złagodzenia kary. Tymczasem projektodawca odchodzi w projekcie od tej tradycji w projektowanych:

- 1/ art. 181 § 2 k.k., w którym wskazano, że sprawca podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności od roku do lat 5;

- 2/ art. 182 § 2 k.k., w którym wskazano, że sprawca podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 5;
- 3/ art. 182 § 3 k.k., w którym wskazano, że sprawca podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 10;
- 4/ art. 182 § 4 k.k., w którym wskazano, że sprawca podlega karze pozbawienia wolności do lat 5;
- 5/ art. 183 § 6 k.k., w którym wskazano, że sprawca podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 5;
- 6/ art. 185 § 1 k.k., w którym wskazano, że sprawca podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 10;
- 7/ art. 185 § 3 k.k., w którym wskazano, że sprawca podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 15;
- 8/ art. 186 § 1 k.k., w którym wskazano, że sprawca podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 5.

Oczywiście nie jest tak, że od wskazanej tradycji legislacyjnej nie można odejść. Jednakże spójność ustawy, w szczególności w obrębie aktów prawnych o charakterze kodeksu, jest pewną wartością samą w sobie (§ 84 Zasad techniki prawodawczej³), zaś odstępianie od niej powinno zostać należycie uzasadnione. Uzasadnienie projektu nie zawiera jednak argumentów przemawiających za koniecznością uregulowania zagrożenia karą właśnie w zaproponowany sposób.

Wskazać należy też, że rozwiązanie przewidziane w projektowanym art. 185 § 3 k.k., tj., że sprawca podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 15, będzie pewnym *superfluum* ustawowym, gdyż z art. 37 k.k. wynika, że kara pozbawienia wolności trwa najdłużej 15 lat. Stąd powtórzenie zawarte w projektowanym przepisie nie jest potrzebne.

W odniesieniu do zmian w Kodeksie wykroczeń⁴ w pierwszej kolejności wskazać należy, że określając wysokość możliwej do wymierzenia grzywny, kodeks posługuje się pełnym słowem „złote”, nie zaś skrótem „zł”. Wydaje się, że dla zachowania przejrzystości tekstu ustawy wskazane jest, aby tę konwencję utrzymać.

³ Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 2002 r. w sprawie „Zasad techniki prawodawczej”, Dz. U. z 2016 r., poz. 283.

⁴ Ustawa z dnia 20 maja 1971 r. Kodeks wykroczeń (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 281 z późn. zm.; dalej: Kodeks wykroczeń albo k.w.).

Projektowana zmiana w art. 145 § 1 k.w., która w miejsce dotychczasowego ustawowego zagrożenia w postaci kary grzywny do 500 złotych albo kary nagany proponuje karę grzywny w wysokości od 500 do 5000 zł albo karę nagany, może mieć podwójny skutek. Po pierwsze, można przypuszczać, że w miejsce dziś wymierzanych w trybie postępowania mandatowego kar grzywien do 500 złotych zaczną być nakładane kary nagany, a tym samym zmniejszy się ilość kar grzywny będących reakcją na zanieczyszczenie lub zaśmiecenie miejsca dostępnego dla publiczności. Po drugie, zmianie może ulec wykładnia znamion czasownikowych „zanieczyszcza” i „zaśmieca” w ten sposób, że czyny o relatywnie małym ciężarze, np. wyrzucenie jednego papierosa na chodnik, nie będą uznawane za „zaśmiecanie” w rozumieniu art. 145 § 1 k.w. ze względu na nieadekwatność grożącej reakcji karnej. Faktem jest, że w zakresie art. 145 § 1 k.w. podwyższenie stopnia kryminalizacji, z uwagi na społeczny problem zaśmiecania przestrzeni publicznej, jawi się jako niezbędne. Zasadne jest jednak rozważenie wprowadzenia albo typu uprzywilejowanego w stosunku do projektowanego typu czynu zabronionego z art. 145 § 1 k.w. albo typu kwalifikowanego w stosunku do obecnie obowiązującego czynu zabronionego określonego w art. 145 § 1 k.w. i w zależności od wybranej metody, pewne uelastycznienie możliwych do wymierzenia sankcji.

W zakresie projektowanej zmiany w art. 154 § 2 k.w. należy uczynić uwagę podobną do poprzedniej, dotyczącej zmiany w art. 145 § 1 k.w. Proste podniesienie wysokości ustawowego zagrożenia z kary grzywny do 1000 złotych albo kary nagany do kary nagany lub grzywny w wysokości od 500 do 5000 zł nie uwzględnia dotychczasowego zakresu kryminalizacji art. 154 § 2 k.w. Przykładowo, wyrzucenie kilkunastu trudnych do usunięcia kamieni, w zależności od okoliczności i postawy sprawcy, mogłoby się kwalifikować na karę grzywny do 500 złotych, zaś w projektowanym stanie prawnym prawdopodobnie zamiast tego spotka się z karą nagany. W zakresie art. 154 § 2 k.w. w istocie podwyższenie stopnia kryminalizacji z uwagi na społeczny problem zaśmiecania również jawi się jako niezbędne. Wydaje się jednak, że i w tym przypadku należy rozważyć wprowadzenie zamiast tego typu kwalifikowanego w stosunku do obecnie obowiązującego typu czynu zabronionego z art. 154 § 2 k.w., który można by zastosować w zależności od wagi popełnionego czynu.

Ponadto należy rozważyć wprowadzenie do projektowanego brzmienia art. 162 k.w. typu uprzywilejowanego dotyczącego pozostawiania w lesie podlegających długiemu procesowi biodegradacji albo wręcz niepodlegających temu procesowi środków higieny osobistej związanych załatwianiem potrzeb fizjologicznych. W ramach projektowanego art. 162 § 1 k.w., z uwagi na wysokie ustawowe zagrożenie karą grzywny od 500 złotych, zachowanie takie jak wyżej opisane prawdopodobnie będą karane naganą, co nie zawsze będzie adekwatną reakcją karną. Dywersyfikacja zakresu kryminalizacji art. 162 § 1 k.w. na typ podstawowy i typ uprzywilejowany umożliwi prawidłowe dopasowanie dolegliwości związanej z nałożoną albo orzeczoną karą do stopnia społecznej szkodliwości czynu zabronionego popełnionego przez sprawcę oraz do stopnia zawinienia po jego stronie.

Negatywnie ocenić należy wykreślenie z treści art. 162 § 1 k.w. słowa „śmieci”. Oczywiście wyrzucanie w lesie śmieci mieścić się będzie w ramach znamienia „w inny sposób zaśmieca las”, lecz wykreślenie przykładowej czynności sprawczej, która obecnie jest w tym przepisie wskazana może wywoływać mylne przeświadczenie, że intencją projektodawcy była depenalizacja w tym zakresie. Nie ma przeszkód, aby wyrzucanie śmieci zostało pozostawione pośród przykładów działania sprawcy także w nowym brzmieniu przepisu art. 162 § 1 k.w.

Pod rozwagę projektodawcy należy poddać takie zmodyfikowanie projektowanych przypisów, aby obowiązek przywrócenia do stanu poprzedniego mógł zostać nałożony także w postępowaniu mandatowym, w drodze mandatu karnego. W obecnie obowiązującym stanie prawnym obowiązek ten może zostać orzeczony, co oznacza, że wymaga to aktywności ze strony sądu, a tym samym rozwiązanie to jest nieadekwatnie drogie w stosunku do niekiedy błahego przedmiotu rozstrzygnięcia. Zwłaszcza w zakresie czynów zabronionych będących przedmiotem kryminalizacji projektowanych art. 145 k.w., art. 154 k.w. i art. 162 k.w. obowiązek przywrócenia do stanu poprzedniego powinien móc być nakładany także w drodze mandatu karnego.

Pod rozwagę należy poddać także przeniesienie projektowanego art. 130a ustawy o ochronie przyrody⁵ do Kodeksu wykroczeń, gdyż unormowanie to nie jest na tyle nierozzerwalnie powiązane z materią tejże ustawy, aby konieczne było umieszczanie tego

⁵ Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1098; dalej: ustawa o ochronie przyrody).

przepisu poza Kodeksem wykroczeń, pomimo że dotychczas zachowania opisane w tym typie czynu zabronionego kryminalizowane były w wykreślanym art. 131 pkt 12 ustawy o ochronie przyrody.

W kontekście zaproponowanej zmiany oraz projektowanych zmian w art. 181 - 188a k.k. oraz art. 145 k.w., art. 154 k.w., art. 162 k.w. rozważyć należy także zmianę w art. 10b ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska⁶, tak aby służba ta miała uprawnienia do ścigania odpowiednich przestępstw i wykroczeń.

Wreszcie, wskazać należy, że projektowany art. 131b ustawy o ochronie przyrody budzi poważne wątpliwości z punktu widzenia zobowiązań prawnomiędzynarodowych, które Rzeczpospolita Polska przyjęła na siebie ratyfikując Protokół nr 7 do EKPC⁷. Art. 4 tej umowy międzynarodowej statuuje zakaz ponownego sądzenia lub karania. Literalne brzmienie projektowanego art. 131b ustawy o ochronie przyrody wskazuje dość jednoznacznie, że przepis ten spełnia wszystkie dotychczas wypracowane na gruncie art. 6 ust. 1 EKPC⁸ przez Europejski Trybunał Praw Człowieka (dalej: ETPC) kryteria pozwalające na stwierdzenie naruszenia zakazu *ne bis in idem*. W tym względzie skrótowo wskazać należy, że, aby skarga wniesiona na podstawie art. 4 ust. 1 Protokołu nr 7 do EKPC okazała się zasadna, powinna wykazywać, iż:

- 1/ dwa postępowania prowadzone przeciwko skarżącemu posiadają w swej istocie charakter karny,
- 2/ prowadzenie drugiego postępowania wynika z tego samego czynu,
- 3/ doszło do prowadzenia postępowania (ukarania),
- 4/ w sytuacji uprzedniego, ostatecznego zakończenia postępowania⁹.

Z orzecnictwa ETPC wynika wprost, że jeżeli regulacja prawna ustanawiająca określoną sankcję nie zalicza się formalnie w danym państwie do dziedziny prawa karnego, to znaczenie dla jej kwalifikacji jako karnej ma „kryminalny” charakter czynu oraz rodzaj i

⁶ Ustawa z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1070; dalej: ustawa o Inspekcji Ochrony Środowiska).

⁷ Protokół Nr 7 do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzony dnia 22 listopada 1984 r. w Strasburgu (Dz. U. z 2003 r. Nr 42, poz. 364; dalej: Protokół nr 7 do EKPC).

⁸ Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności sporządzona w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmieniona następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełniona Protokołem nr 2 (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 z późn. zm.; dalej: EKPC).

⁹ Za M. Kierska, T. Marek, *Zasada ne bis in idem w kontekście orzecnictwa ETPCz*, Monitor Prawniczy 2015, nr 21, s. 1146.

wysokość (surowość) sankcji, a także cel, któremu ma ona służyć¹⁰. ETPC przyjmuje, że czyn ma charakter kryminalny, jeżeli jest „zabroniony karnie”¹¹. Dzieje się tak, gdy celem sankcji, w tym przypadku kary z projektowanego art. 131b ustawy o ochronie przyrody, jest represja bądź prewencja połączona z represją. Wówczas można przyjąć, że czyn ma charakter „kryminalny” i sankcja za ten czyn przewidziana ma charakter karny¹². Sankcja administracyjna przewidziana w projektowanym przepisie art. 131b ust. 1 ustawy o ochronie przyrody ma właśnie represyjny charakter. Co prawda, jej wysokość uzależniona ma być od wysokości nakładów potrzebnych na przywrócenie stanu poprzedniego (projektowany art. 131b ust. 2), lecz nie jest przesądzone, że na taki właśnie cel uzyskane z kary środki będą musiały zostać przeznaczone. Trudno zatem mówić, aby miała ona charakter restytutywny. Ponadto w przypadku odpowiedzialności z projektowanego art. 130a ustawy o ochronie przyrody i art. 131b ustawy o ochronie przyrody nie można mieć wątpliwości, że przesłanka *idem factum*, z którą mamy do czynienia nie tylko w sytuacji, gdy przedmiotem badania w obu postępowaniach są te same okoliczności faktyczne, ale także gdy są one w znacznej części tożsame¹³, jest spełniona. Pierwszy fragment projektowanego art. 131b ust. 1 ustawy o ochronie przyrody wskazuje jednoznacznie, że zamiarem projektodawcy jest prowadzenie dwóch postępowań, jednego po zakończeniu drugiego, które mają dotyczyć tożsamego stanu faktycznego i w ramach których na sprawcę można nałożyć podobne co do stopnia dolegliwości sankcje o niemal tożsamym charakterze karnym.

Wprowadzenie do polskiego porządku prawnego projektowanego art. 131b ustawy o ochronie przyrody i jego zastosowanie w konkretnej sprawie potencjalnie będzie dawać podstawy do wnoszenia przeciwko Polsce skarg ETPC. Pod rozważę projektodawców należy poddać zatem wykreślenie z projektu art. 131b ustawy o ochronie przyrody i zastąpienie go nawiązką orzekaną w postępowaniu wykroczeniowym. Rozwiązanie takie

¹⁰ Zob. wyrok ETPC z dnia 8 czerwca 1976 r., Engel i inni przeciwko Holandii, skarga nr 5100/71, LEX nr 80797; wyrok ETPC z dnia 27 sierpnia 1991 r., Demicoli przeciwko Malcie, skarga nr 13057/87, LEX nr 81159; wyrok ETPC z dnia 15 listopada 2007 r., Galstyan przeciwko Armenii, skarga nr 26986/03, LEX nr 318783; wyrok ETPC z dnia 3 października 2013 r., Kasparov i inni przeciwko Rosji, skarga nr 21613/07, LEX nr 1369118.

¹¹ Wyrok ETPC z dnia 22 lipca 2002 r., Janosevic przeciwko Szwecji, skarga nr 34619/97, LEX nr 75486.

¹² Wyrok ETPC z dnia 25 sierpnia 1987 r., Lutz przeciwko Niemcom, skarga nr 9912/82, LEX nr 81036.

¹³ Wyrok ETPC z dnia 7 czerwca 2007 r., Zolotukhin przeciwko Rosji, skarga nr 14939/03, LEX nr 289975.

byłoby spójne z uprzednio opisaną propozycją przeniesienia treści projektowanego art. 130a ustawy o ochronie przyrody do Kodeksu wykroczeń.

Z wyrazami szacunku,

Stanisław Trociuk

Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich

/-podpisano elektronicznie/

Załącznik:

- wystąpienie do Ministra Sprawiedliwości z dnia 20 stycznia 2020 r., sygn. II.510.1017.2019.PZ